

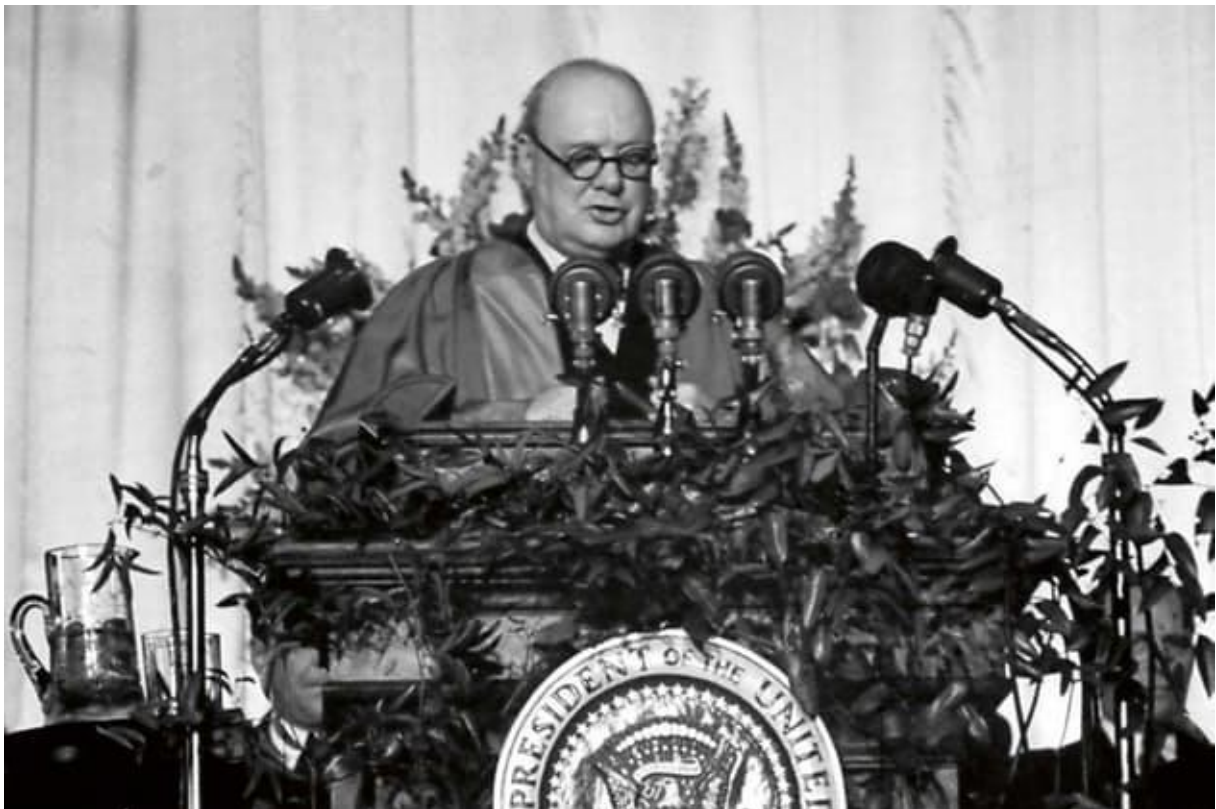
KALLA KRIGET – TIDSLINJE

Efter andra världskriget bildas en järnridå i Europa som delas i öst och väst. Följande 50 år utkämpar USA och Sovjetunionen ett kallt krig om världsherradömet. Läs en sammanfattning av det kalla krig som ledde till oro i hela världen i över 40 år.

1945-49: Kalla kriget inleds

Efter andra världskriget ligger Tysklands öde i händerna på segrarna, som beslutar att landet ska delas i en östlig och en västlig ockupationszon, kontrollerad av Sovjetunionen och de allierade – USA, England och Frankrike. De nya ockupationsmakterna bråkar om hur framtidens Tyskland ska se ut, och förhållandet mellan öst och väst kallnar. Kalla kriget har brutit ut.

I Tyskland visar sig snart skillnaden mellan öst och väst tydligt. Medan återuppbyggnaden inleds i väst, konfiskerar Josef Stalin allt av värde i det krigshärjade öst. I synnerhet Berlin blir centrum för maktkampen.

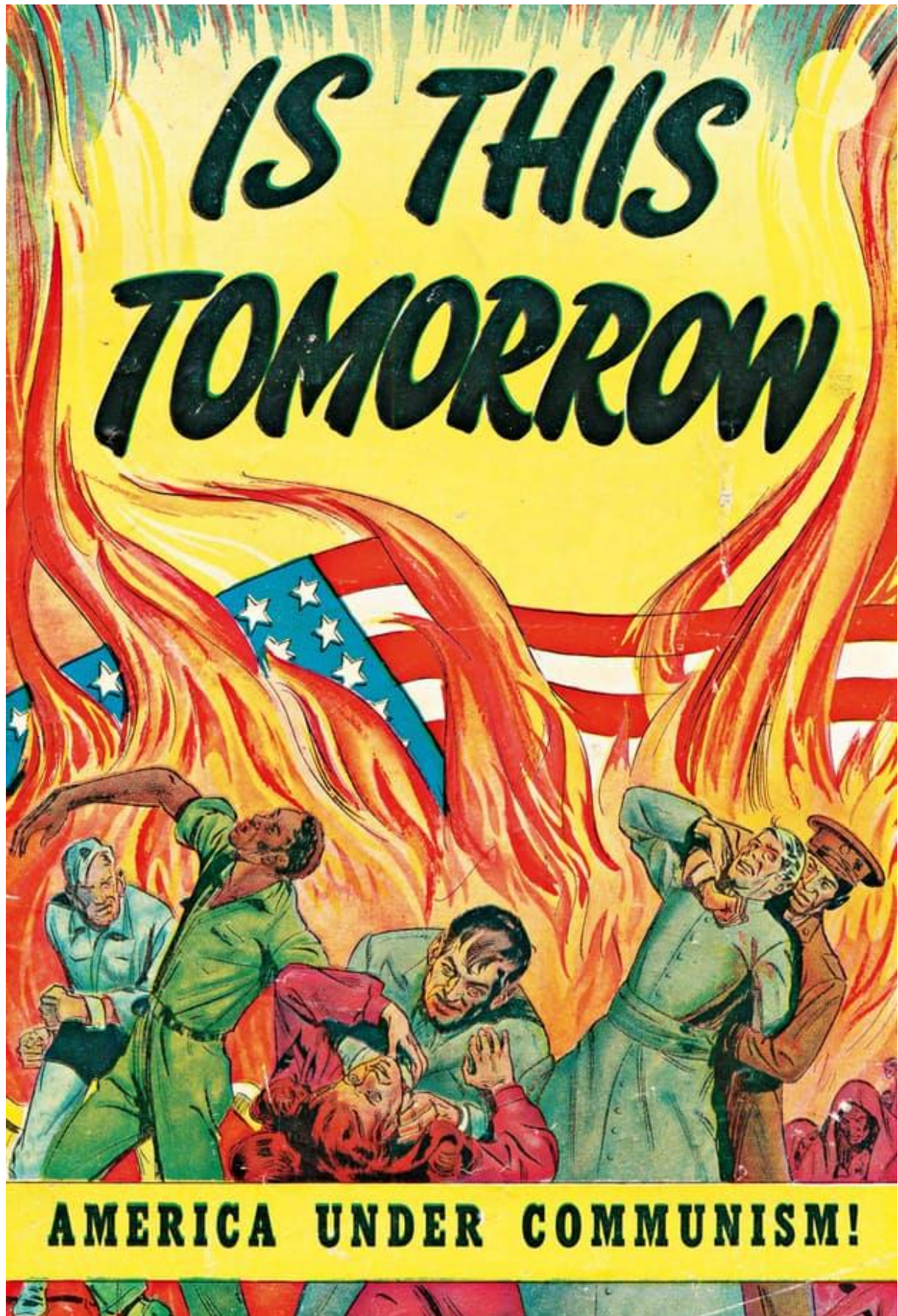

1946: Winston Churchill håller sitt "järnridåtal"

1947-54: Jakten på de röda

I Hollywood anklagas tio framstående personer inom filmbranschen för att sprida kommunistisk propaganda genom sina produktioner. Anklagelserna, som förstör samtligas karriärer, inleder en häftig klappjakt på kommunister, som eskalerar när senator Joseph McCarthy blåser till kamp mot "de röda" i USA.

Landet ska finkammas på vänsterorienterade. Ingen kan känna sig säker. Tusentals utpekade kommunister mister sina jobb, och minst 150 fängslas. Värst går det för makarna Julius och Ethel Rosenberg, som döms för sovjetiskt spionage och avrättas.

1950: Kommunistjakt

1950-53: Krig i Korea

Kalla kriget blir varmt, när nord-koreanska soldater korsar 38:e breddgraden, som utgör gränsen till Sydkorea, och invaderar grannlandet.

Både Nord-koreas kommunistiske ledare, Kim Il-Sung, och Sydkoreas av USA stöttade president, Syngman Rhee, har ambitioner om att ta över hela Koreahalvön. Ingendera är dock stark nog att erövra hela territoriet. Striderna böljar fram och tillbaka.

På varsin sida av frontlinjen blandar FN och Kina sig i kriget, som plågar landet. Konflikten kostar flera miljoner civila koreaner livet och tvingar ännu fler på flykt.

1961: Berlinmuren blir symbol för Kalla kriget

Armodet i det av Sovjet ockuperade DDR får mer än en och en halv miljon östtyskar att fly till väst. En varm augustinatt spänner poliser upp det första taggrådsstängslet genom Berlins gator. Snart rullar flera hundra stridsvagnar in för att omringa den delade huvudstaden. Om östtyskarna inte vill stanna frivilligt, måste de stoppas med en mur.

Under de följande tre åren skjuter en 15 kilometer lång mur upp, och 130 kilometer stängsel med 165 vaktorn kapslar in Västberlin. Familjer och vänner splittras av den ökända Berlinmuren, medan de som försöker fly ofta hamnar i ingenmansland som offer för vakternas kulor.

1961: Byggandet av Berlinmuren inleds

1961: Fiasko i grisbukten

I spetsen för sin rebellarmé har den revolutionäre Fidel Castro 1959 -störtat Batista, den av USA stöttade diktatorn på Kuba, och omvandlat ön till en socialis-tisk stat. Det tilltalar inte den amerikanska regeringen, som före revolutionen kontrollerade Kuba.

CIA börjar förbereda en invasion av ön. President John F. Kennedy ger idén sitt stöd – på villkor att styrkorna ska bestå av exilkubaner. Den 17 april landsätts 1500 militärt tränade exilkubaner i Grisbukten för att inleda en kontrarevolution. Redan efter tre dygn är de -emellertid tvungna att kapitulera. Invasionen blir den slutgiltiga brytningen mellan USA och Kuba.

1961: Kalla kriget intensifieras

Västberlin, som ligger som en oas mitt i det kommunistiska DDR, är en nagel i ögat på Sovjetunionens ledare, Nikita Chrusjtjov. Den 4 juni skickar han ett ultimatum till USA:s president, John F. Kennedy: All militär personal måste lämna Västberlin – annars tänker han blockera stadens tillfartsvägar. Kennedy låter sig dock inte hunsas.

Chrusjtjov har en plan. I öst inleder Warszawapaktens länder en stor militärövning, Operation Buria, som förbereder ett kärnvapenkrig. Flera hundra kärnvapenrobotar ska utplåna västeuropéerna, varpå östblockets soldater intar hela kontinenten. Lyckligtvis lämnar planen aldrig skrivbordet.

1962: Nära ett kärnvapenkrig

Den 16 oktober tonar USA:s president, John F. Kennedy, fram i tv-rutan med ett dystert besked till amerikanerna. Spionflygplan har tagit flygfotografier av robotanläggningar på Kuba bara lite drygt 150 kilometer från den amerikanska kusten. USA är därför plötsligt inom räckhåll för kommunistiska kärnvapen.

Mannen bakom robotanläggningarna är den sovjetiske ledaren, Nikita Chrusjtjov, som har försökt hålla basen på Kuba hemlig. Medan han desperat försöker inleda förhandlingar med USA, närmar amerikanska örlogsfartyg och stridsflygplan sig den tropiska ön. Ett kärnvapenkrig hotar att bryta ut.

1962: Kubakrisen

1960-75: Vietnamkriget

När kommunistiska gerillasoldater gör uppror mot regimen i Sydvietnam, går USA in i konflikten. En halv miljon amerikanska soldater skickas till det asiatiska landet på andra sidan jorden.

Utan någon överordnad strategi jagar de motståndsrörelsen Vietcong i den okända djungeln, och de kan aldrig känna sig säkra för gerilla-soldaterna, som gömmer sig i tunnelsystem under marken.

Efter tio års krig vänder USA:s styrkor hem utan att ha nått några framgångar. Krigets verkligt stora förlorare är dock den vietnamesiska befolkningen, som plågas av napalm, tortyr och bomber.

1968: Pragvåren

När en ny ledare kommer till makten i Tjeckoslovakien, inleds en upptining av landet, som länge varit en kommunistisk mörkerstat. Den reformvänlige generalsekreteraren, Alexander Dubcek, vill införa vad han kallar ”*socialism med ett mänskligt ansikte*”.

Frihetslängtan sprider sig i Prags gator. Under våren samlas ungdomar på stadens broar och torg, där de spelar musik, uppträder och utbyter idéer. Glädjen blir dock kort, för den sovjetiska ledningen i Kreml ser med skräck på utvecklingen.

I augusti går 300000 soldater från Warszawapaktens länder över gränsen till – Tjeckoslovakien. Pragvåren blir snabbt till höst.

1968: Pragvåren

1970-75: Fiender i de egna leden

Järnridån, som skär genom Europa, utgör gränsen mellan ärkefienderna, det kommunistiska östblocket och det kapitalistiska västblocket. Det finns dock ”fiender” även inom de egna leden.

Politiska aktivister på vänsterkanten sänder skräckvågor genom hela västvärlden med spektakulära kidnappningar och terrordåd i solidaritetens och kommunismens namn. En av dem är Carlos – brinnande kommunist, lönnmördare och bedragare med vidlyftigt leverne.

År 1975 samlar han en grupp, som genomför ett djärvt dåd, då bland annat tolv oljeministrar tas som gisslan.

1972-79: Avtal om nedrustning

Efter nästan tre årtionden av kapprustning mellan USA och Sovjetunionen är båda supermakternas lager fulla av kärnvapen. Båda länderna kan utplåna halva världen.

Den farliga situationen oroar de båda blockens ledare, som inser att kapprustningen måste få ett slut. De inleder förhandlingar om nedrustning.

År 1972 möts USA:s president, Richard Nixon, och Sovjetunionens ledare, Leonid Brezjnev, i Moskva för att underteckna det första av två SALT-avtal, som begränsar ländernas kärnvapen, bombplan och ubåtar. Nästa avtal, SALT II, undertecknas 1979.

1979: SALT II-avtalet undertecknas

1985-89: Kalla kriget avslutas

”Östblockets regimer måste lära sig att stå på egna ben”, lyder budskapet från Sovjetunionens nye ledare, Michail Gorbatjov. De frihetshungrande östeuropeiska befolkningarna tar honom på ordet.

Utan rädsla för sovjetiska repressalier vädrar frihetsrörelserna -morgonluft. I Leipzig tågar över 100 000 invånare genom gatorna under slagorden ”Ned med muren!”. Demonstrationerna fortsätter vecka efter vecka. I Polen dyker den fängslade fackföreningsledaren Lech Wałęsa upp i tv för att utmana systemet. Mindre än ett år senare rullar östtyska Trabant in i väst.

1991: Regimen i Kreml faller

KÄLLA: Illustrerad Vetenskap – Världens Historia: <http://varldenshistoria.se/krig/kalla-kriget/kalla-kriget-tidslinje>